

THE CIVITAS INITIATIVE
IS CO-FINANCED BY THE
EUROPEAN UNION

EGZEKOWANIE PRZEPISÓW

Klucz do skutecznej strategii parkingowej

European Platform
on Sustainable Urban
Mobility Plans

OD WYDAWCY

O publikacji

Niniejsza publikacja została opracowana w ramach projektu Park4SUMP, finansowanego w ramach programu Unii Europejskiej "Horyzont 2020" w zakresie badań naukowych i innowacji na podstawie umowy o dofinansowanie nr 769072.

Park4SUMP jest projektem realizowanym w ramach Inicjatywy CIVITAS.
Więcej na stronie - www.civitas.eu

Tytuł

Egzekwowanie przepisów
Klucz do skutecznej strategii parkingowej

Autor(-rzy)

Ivo Cré, POLIS

Podziękowanie

Niniejsza publikacja jest możliwa dzięki wkładowi wniesionemu przez organizacje zaangażowane w projekt Park4SUMP, z których wszystkie są wymienione w zależności od ich wkładu.

Specjalne podziękowania należą się również Europejskiemu Stowarzyszeniu Parkingowemu (EPA) za wyróżnienie najlepszych praktyk w zakresie egzekwowania przepisów dotyczących parkowania na ulicach poprzez przyznawane dwa razy w roku nagrody EPA w dziedzinie parkowania na ulicach.

Weryfikacja:

Susan Tully, Pracownik Naukowy, Edynburg, Szkocja, Wielka Brytania
Robert Pressl, Kierownik Projektu, FMG AMOR, Austria.

Zastrzeżenie

Za poglądy wyrażone w niniejszej publikacji odpowiedzialni są wyłącznie wymienieni autorzy i nie muszą one odzwierciedlać poglądów Komisji Europejskiej.

Prawa autorskie

Wszystkie zdjęcia zamieszczone w niniejszej publikacji są własnością organizacji lub osób, których dotyczą. Treść niniejszej publikacji może być powielana i uzupełniana.

Grudzień 2020 r.

SPIS TREŚCI

1. O niniejszej broszurze.....	5
1.1 Streszczenie i informacje ogólne	5
1.2 Zakres tematyczny niniejszej broszury: egzekwowanie przepisów dotyczących płatnego i regulowanego parkowania	5
2. Klucz do sukcesu: zrównoważone podejście	6
2.1 Regulacja ulic	7
2.2 Świadczenie usług.....	7
2.3 Zwiększanie dochodów	7
3. Definiowanie procesu egzekwowania przepisów dotyczących parkowania	9
3.1 Egzekwowanie wykroczeń parkingowych jest procesem wpisanym w SUMP	9
3.2 Kluczowe etapy procesu egzekwowania prawa	10
4. Zasady egzekwowania przepisów	12
Zasada 1: Projektuj systemy parkingowe, do których kierowcy mogą się łatwo dostosować.....	13
Zasada 2: Zachęcanie ludzi do przestrzegania przepisów.....	13
Zasada 3: Przestrzeganie w jak największym stopniu procedur cywilno-administracyjnych	14
Zasada 4: Sankcje powinny być proporcjonalne	14
Zasada 5: Procedury egzekwowania prawa powinny być przejrzyste.....	14
Zasada 6: Sprawiedliwe i równe traktowanie różnych klientów parkingów	15
Zasada 7: Doceń swoich egzekutorów	15
5. Narzędzia egzekucyjne.....	17
5.1 Elementy projektu ulicy umożliwiające egzekwowanie przepisów	17
5.2 Blokowanie i holowanie.....	17
5.3 Cyfrowe egzekwowanie przepisów dotyczących parkowania	17
5.4 Wykorzystanie danych dotyczących egzekwowania prawa do informowania o decyzjach politycznych.....	19
6. Szczegółowe kwestie związane z egzekwowaniem przepisów	21
6.1 Nieuczciwe posługiwanie się europejską kartą parkingową dla osób niepełnosprawnych.....	21
6.2 Nowe wyzwania	22
7. Wykaz źródeł.....	24

Samochód skanujący w Trondheim
Źródło: © Trondheim parkering

1. O niniejszej broszurze

1.1 STRESZCZENIE I INFORMACJE OGÓLNE

W niniejszej broszurze, w ramach projektu PARK4SUMP, dzielimy się spostrzeżeniami na temat egzekwowania przepisów dotyczących parkowania. Po określeniu głównego tematu publikacji - egzekwowania przepisów dotyczących płatnego i regulowanego parkowania (patrz rozdział 1.2), zaproponowano zrównoważone podejście do trzech celów egzekwowania przepisów dotyczących parkowania (regulacja ulic, świadczenie usług i pozyskiwanie przychodów) (Rozdział 2: Klucz do sukcesu: zrównoważone podejście). W rozdziale trzecim, egzekwowanie przepisów parkingowych zostało zdefiniowane jako proces, który jest osadzony w SUMP (Rozdział 3: Definiowanie procesu egzekwowania przepisów parkingowych). W rozdziale 4 (Zasady egzekwowania) przedstawiono 7 zasad, których powinna przestrzegać rozsądna polityka egzekwowania przepisów dotyczących parkowania. W rozdziale 5 podkreślono kluczowe narzędzia egzekwowania przepisów, a w rozdziale 6 przedstawiono konkretne kwestie związane z egzekwowaniem przepisów parkingowych, w tym kilka nowych wyzwań.

1.2 ZAKRES TEMATYCZNY NINIEJSZEJ BROSZURY: EGZEKOWANIE PRZEPISÓW DOTYCZĄCYCH PŁATNEGO I REGULOWANEGO PARKOWANIA

Parkingi występują w wielu formach i mają wiele udogodnień.

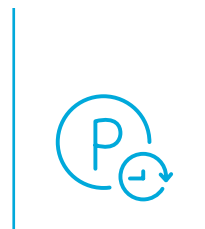
Parkowanie poza ulicami oferuje kierowcom możliwość przechowywania pojazdów na parkingach publicznych, półpublicznych (np. supermarkety w

godzinach otwarcia) lub prywatnych (np. parkingi biurowe). Miejsca te mogą być chronione (wirtualnymi szlabanami lub niezabezpieczone. Chociaż w niektórych przypadkach władze publiczne odgrywają rolę w usuwaniu pojazdów z prywatnych infrastruktur lub gruntów, nie jest to przedmiotem niniejszej publikacji.

Oferta parkowania na ulicy składa się z parkowania regulowanego, gdzie oparte na lokalizacji zasady mają zastosowanie do tego, kto może parkować (zezwolenie, typ pojazdu) i jak długo, ale nie jest wymagana płatność na miejscu. Może to mieć również zastosowanie do systemów płatnego parkowania. Zarówno regulowane, jak i płatne systemy parkowania określają prawo do parkowania, oparte na obowiązujących (płatnych) zasadach parkowania, co ma ogromne znaczenie przy egzekwowaniu polityki parkingowej. To prawo do parkowania jest oparte na lokalizacji i czasie, dając możliwość parkowania w określonym miejscu i czasie.

I wreszcie, istnieje nielegalne parkowanie - parkowanie w miejscach, które nie są wyznaczone lub odpowiednie do parkowania, takich jak chodniki, autostrady itp. Często wiąże się to z konsekwencjami dla bezpieczeństwa innych użytkowników dróg.

Skoncentrujemy się na egzekwowaniu polityki i środków dotyczących parkowania na ulicach, a w szczególności na parkowaniu regulowanym i płatnym. W rozdziale 7 - nowe wyzwania, podkreślamy ograniczoną liczbę nowych i nadchodzących wyzwań związanych z egzekwowaniem przepisów, które wykraczają poza ten zakres.

2. Klucz do sukcesu: zrównoważone podejście

Zanim zaczniemy omawiać szczegółowe aspekty egzekwowania przepisów dotyczących parkowania, dobrze jest zrozumieć, dlaczego miasta angażują się w tę działalność. Co by się stało, gdyby nie było żadnej egzekucji lub byłaby ona niewystarczająca? Na ulicach zapanowałby chaos, mieszkańcy czuliby się zaniedbani (zarówno kierowcy poszukujący miejsc parkingowych, jak i inni użytkownicy dróg), a przychody z parkowania gwałtownie by spadły. Dlatego też, właściwa polityka egzekwowania przepisów dotyczących parkowania na ulicach przewiduje zrównoważone podejście do różnych celów: regulacji ulic, świadczenia usług i pozyskiwania przychodów.

Oficer ds. egzekucji przepisów w Trondheim, Norwegia
Źródło: © Trondheim parking

2.1 REGULACJA ULIC

Kluczowym celem strategii egzekwowania przepisów dotyczących parkowania na ulicach, w ich podstawowej formie, jest prosty, ale ważny cel: miasta chcą zapobiec chaosowi na swoich ulicach. Regulacja ulic jest stosowana w celu ustanowienia uporządkowanego wykorzystania dostępnej przestrzeni miejskiej. Łączy się to z "zasadą parkingową 20" PARK4SUMP : zawsze utrzymuj pewną ilość wolnych miejsc parkingowych. Ponadto, regulacja ulic może prowadzić do poprawy przestrzeni publicznej, gdzie więcej miejsca można przeznaczyć dla ruchu pieszego, rowerowego i innych form pełnych życia ulic. Regulacja ulic może pozwolić na nadanie priorytetu przestrzeni ulicznej różnym grupom użytkowników, np. mieszkańcom, gościom lub pojazdom dostawczym - w ten sposób nie tylko zarządza się parkowaniem w zależności od lokalizacji i czasu, ale także w zależności od funkcjonalnego wykorzystania pojemności ulicy.

2.2 ŚWIADCZENIE USŁUG

Strategie egzekwowania przepisów podnoszą świadomość mieszkańców i turystów na temat wysokiej wartości parkowania w centralnym obszarze miejskim. Koszt ten może mieć charakter finansowy (uiszczenie opłaty parkingowej lub karty mieszkańca) lub psychologiczny (ograniczenie w czasie i przestrzeni). Wartość ta musi być odzwierciedlona przez jakość usługi parkingowej. Korzystanie z tej usługi (oferta parkowania na ulicy) będzie wiązało się z kosztami dla klienta parkingu. Egzekwowanie parkowania jest w większości przypadków widoczną formą usługi parkingowej świadczonej na rzecz mieszkańców i gości. Koszt ten może być zrekompensowany poprzez świadczenie usług. Najbardziej oczywistą usługą dla klienta parkingu jest fakt, że może

on korzystać z przestrzeni publicznej w sposób prywatny. Egzekwowanie przepisów parkingowych sprawia, że usługa ta jest dostępna dla kierowców przestrzegających przepisów. Świadczenie usług może obejmować łatwe opcje płatności - na przykład płatność po skorzystaniu z miejsca postojowego. Tzw. post-payment zastępuje natychmiastowy mandat, ale pozostawia kierowcy okres karencji na uregulowanie kosztów parkowania. Usługa dodatkowa (dla wszystkich obywateli) polega na tym, że zarządzany system parkowania na ulicy podnosi jakość przestrzeni miejskiej.

2.3 ZWIĘKSZANIE DOCHODÓW

Podobnie jak w przypadku opłat od użytkowników dróg, pozyskiwanie przychodów z parkowania jest środkiem do celu. Naliczona cena inicjuje zmianę zachowania, która ma na celu poprawę działania systemu. Otrzymane płatności tworzą następnie stabilny strumień przychodów. Dochody mogą być pozyskiwane z pozwoleń na parkowanie dla mieszkańców lub z opłat za parkowanie. Nieprzestrzeganie przepisów w połączeniu z ich egzekwowaniem może przyczynić się do zwiększenia przychodów z mandatów za parkowanie. Dodatkowym źródłem przychodów jest fakt, że bardziej rygorystyczne zarządzanie parkowaniem na ulicy może przyczynić się do zwiększenia przychodów z obiektów poza ulicą.

Jeśli te trzy elementy nie są zrównoważone, polityka parkingowa nie będzie skuteczna (np. z powodu braku zgodności z przepisami), sprawiedliwa ani efektywna. Będzie ona zbyt kosztowna dla organu organizującego i/lub dla klienta parkingu.

¹ CIVITAS Park4SUMP, "Good reasons and principles for Parking Management", dostępne na: https://park4sump.eu/sites/default/files/2020-07/PARK4SUMP_good%20reasons_and_principles_4_parking_management_final_36_web_EN.pdf

© Rupprecht Consult 2019

3. Definiowanie procesu egzekwowania przepisów dotyczących parkowania

PUNKT WYJŚCIA:

Sprawiedliwy i skuteczny dla władz lokalnych i dla kierowców

Po pierwsze trzeba sprawić, by przepisy i ich egzekwowanie były sprawiedliwe i skuteczne. Na przykład: podnieść wysokość mandatu w przypadku, gdy parkowanie utrudnia ruch innym uczestnikom ruchu i zapewnić, że każdy ma takie samo ryzyko otrzymania mandatu w przypadku złamania przepisu. W fazie wstępnej, nie nakładamy kary za pierwsze lub drugie wykroczenie, a jedynie ostrzeżenie. Niech ludzie wiedzą, gdzie i jak wydawane są zebrane pieniądze.

3.1 EGZEKOWANIE WYKROCZEŃ PARKINGOWYCH JEST PROCESEM WPISANYM W SUMP

Dobrze opracowana polityka parkingowa służy celom określonym w SUMP. Przekłada się to na lokalne przepisy parkingowe, które są stosowane za pomocą znaków drogowych, projektowaniu ulic, urządzeń ulicznych (automaty płatnicze, czujniki...) i usług (systemy płatności, systemy pozwoleń...).

Rolą służb odpowiedzialnych za egzekwowanie przepisów parkingowych jest potwierdzenie przestrzegania lub nieprzestrzegania lokalnych przepisów parkingowych, a następnie podjęcie działań w przypadku ich nieprzestrzegania. Ale to nie wszystko: nie tylko przychody uzyskane z mandatów i opłat mogą być wykorzystane dla dobra publicznego (najlepiej do wdrożenia SUMP!), dane zebrane w wyniku egzekwowania przepisów parkingowych mogą również pomóc w ocenie i dostosowaniu polityk i środków SUMP.

Obraz, jaki obywatele mają na temat egzekwowania przepisów dotyczących parkowania, to obraz osoby wystawiającej mandat. Jest to jednak tylko część rzeczywistości. Egzekwowanie przepisów parkingowych jest procesem i powinno być również w ten sposób postrzegane i planowane przez właściwe władze lokalne. Proces egzekwowania przepisów parkingowych jest integralną częścią Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP).

Samochody zaparkowane na chodnikach w Krakowie.
© Robert Pressl.

3.2 KLUCZOWE ETAPY PROCESU EGZEKOWANIA PRAWA

Proces egzekwowania przepisów dotyczących parkowania składa się z dwóch głównych faz. Pierwsza faza polega na sprawdzeniu, czy pojazd ma prawo być zaparkowany w miejscu, w którym został wykryty, druga faza polega na podjęciu działań w przypadku nieprzestrzegania przepisów. Fazy te są takie same dla ręcznego i cyfrowego systemu egzekwowania prawa do parkowania.

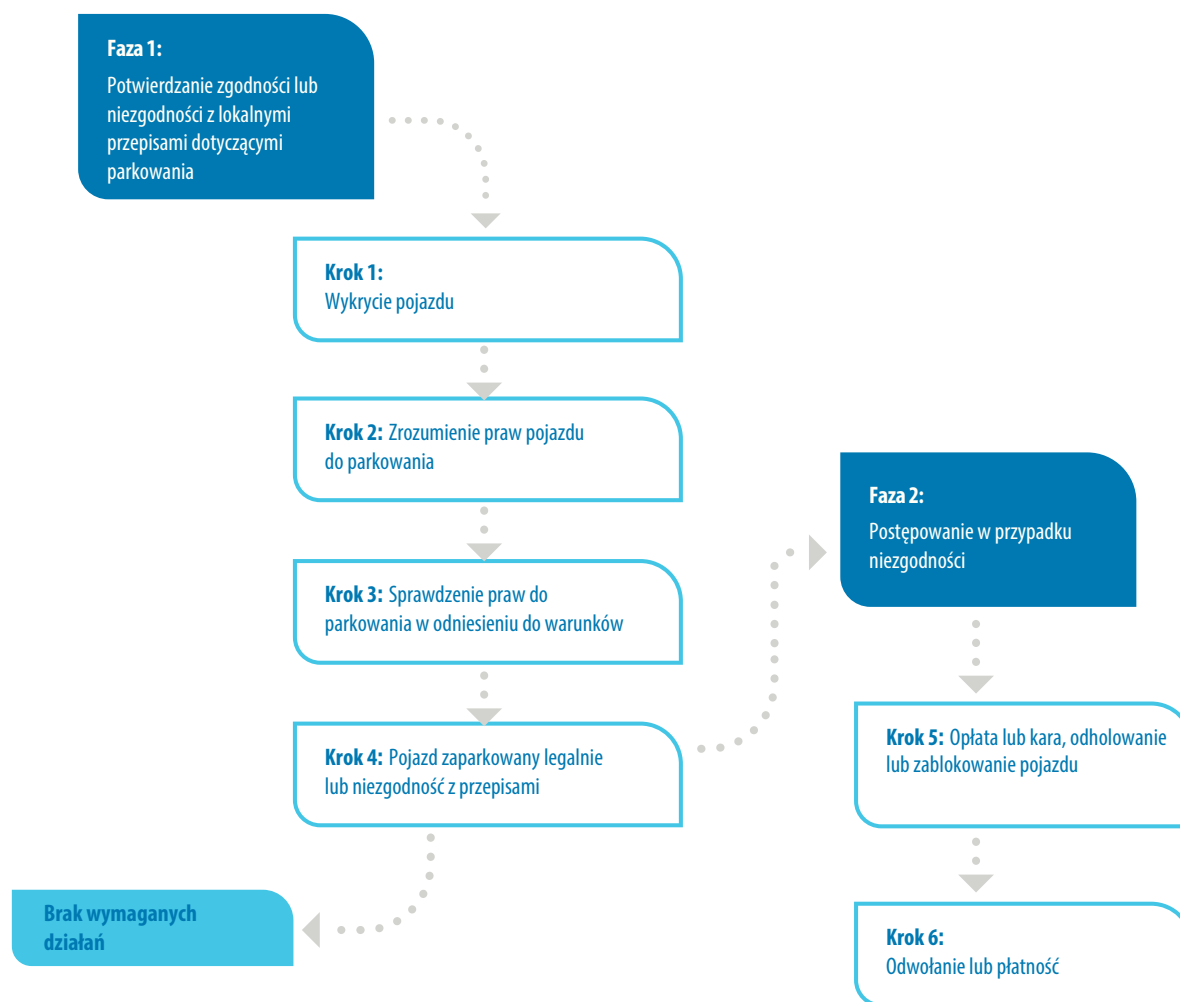
1. Potwierdzanie zgodności lub niezgodności z lokalnymi przepisami dotyczącymi parkowania

Pierwszym krokiem jest wykrycie pojazdu. Osoba (kontroler parkowania) lub urządzenie (kamera) zauważa pojazd. Następnie kontroler musi sprawdzić prawo do parkowania pojazdu w odniesieniu do warunków parkowania obowiązujących w miejscu i

czasie znalezienia pojazdu.), wskaźnik czasu (tarcza parkingowa w dowolnej formie) lub dowód płatności (bilet papierowy lub aplikacja w chmurze).

Kontrola zgodności warunków parkowania i uprawnień do parkowania może odbywać się ręcznie (np. kontroler widzi bilet lub zezwolenie) lub cyfrowo (np. automatyczny system rozpoznawania tablic rejestracyjnych wyposażony w system kamer odsyła numer tablicy rejestracyjnej do rejestru, w którym przechowywane są wszystkie uprawnienia do parkowania - patrz poniżej w celu uzyskania dalszych wyjaśnień).

Ta część procesu egzekwowania prawa kończy się albo „oczyszczeniem” pojazdu (pojazd ma prawo do parkowania w danym miejscu i o danej porze dnia), albo identyfikacją pojazdu jako niezgodnego z przepisami, co powoduje przejście do następnej fazy.

Grafika 1: Podejmowanie działań w przypadku niezgodności z przepisami.

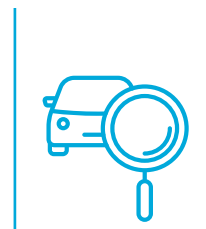
2. Postępowanie w przypadku niezgodności

W zależności od ram krajowych i lokalnych, niezgodność z przepisami może być traktowana na kilka sposobów: postępowanie może być karne lub nie (zob. wykres 2 poniżej), może być realizowane poprzez nakładanie grzywien lub czasami opłat administracyjnych. Niektóre miasta stosują odholowywanie i zatrzymywanie samochodów niezgodnych z przepisami, czasami należących do kierowców nie zamieszkałych w danym kraju, aby zapewnić zapłatę grzywny. Procesowi karania kierowców musi towarzyszyć możliwość odwołania się od decyzji władz lokalnych.

Ważną kwestią w tym procesie jest uzyskanie tożsamości i adresu właściciela pojazdu. Kwestia ta jest problematyczna w przypadku kierowców niezamieszkałych w danym kraju, ponieważ

miasta nie mają dostępu do krajowych baz danych rejestracji pojazdów w innych krajach. W większości państw UE mandat lub opłatę otrzymują właściciele pojazdów (lub najczęstszy użytkownik w przypadku umów leasingowych). Obecnie nie ma spójnych i unikalnych rozwiązań europejskich, które rozwiązywałyby problem dostępu do danych rejestracyjnych pojazdów pomiędzy różnymi organami.

Wyżej wymienione kroki mogą być wykonywane przez miasto lub mogą być zlecone stronie trzeciej. Takim przykładem jest Praga, która stopniowo unowocześniała proces egzekwowania przepisów i nakładania kar. Pojazdy monitorujące, wyposażone w kamery, są własnością strony trzeciej, ale miejski scentralizowany system informatyczny (CIS Central Information System) gromadzi wszystkie dane wymagane do funkcjonowania regulacji.

4. Zasady egzekwowania przepisów

Doświadczenie PARK4SUMP pokazuje, że miasta stopniowo wykorzystują coraz więcej cyfrowych narzędzi do zarządzania parkowaniem.

	Egzekucja jest całkowicie manualna	Pracownicy egzekwujący prawo korzystają z kamer i/lub elektronicznych automatów biletowych	Pracownicy egzekwujący prawo wykorzystują wszystkie dostępne technologie i są wspomagani przez samochody lub motocykle z technologią odczytu tablic rejestracyjnych
Liczba miast	5	9	5

	SPRAWIEDLIWY	SKUTECZNY
Zarządzający parkingiem	<p>W obrębie krajowych ram prawnych</p> <p>Pojazdy zagraniczne podlegają temu samemu systemowi egzekwowania przepisów</p> <p>Uwzględnienie szczególnych potrzeb w zakresie parkowania (np. parkowanie dla osób niepełnosprawnych)</p> <p>Zwrot dochodów dla służb</p>	<p>Efektywność kosztowa</p> <p>Efektywność czasowa</p> <p>Grzywny będą ściągane</p> <p>Zadowoleni pracownicy</p>
Kierowca	<p>Każdy ma do czynienia z tym samym systemem egzekwowania przepisów</p> <p>Świadomość, że każdy płaci za parkowanie.</p> <p>Wykorzystanie dochodów z korzyścią dla miasta</p> <p>Przejrzyste procedury i możliwość odwołania się</p>	<p>Jasne zrozumienie, jak i gdzie należy płacić</p> <p>Informacje dostępne w różnych językach</p> <p>Brak ingerencji w pojazd (blokada, holowanie), "prosty" przelew pieniędzy w celu zakończenia procesu egzekucji</p>

Ponadto miasta ewoluują od egzekwowania prawa wyłącznie przez policję do administracyjnej obsługi niepożądanego zachowań związanych z parkowaniem - często zlecając konkretne zadania związane z egzekwowaniem prawa podmiotom prywatnym. Te dwa trendy: cyfryzacja i "serwicyzacja" mogą stanowić wyzwanie dla władz lokalnych. W związku z tym, kluczowe jest przestrzeganie kilku zasad egzekwowania przepisów.

ZASADA 1:

Projektuj systemy parkingowe, do których kierowcy mogą się łatwo dostosować

Nie jest zaskoczeniem, że przestrzeganie przepisów wzrasta wraz z bardziej skutecznym ich egzekwowaniem. Egzekwowanie przepisów nie jest celem samym w sobie: jest to środek do osiągnięcia zgodności z przepisami parkingowymi. Dobrze zaprojektowany system zwiększy stopień przestrzegania przepisów. Istnieją inne środki, które miasta mogą wykorzystać do zwiększenia zgodności z przepisami, takie jak projektowanie ulic, sygnalizacja świetlna, informacje dla użytkowników, opcje płatności i środki cyfrowe.

Elementy te mogą ułatwić kierowcom przestrzeganie przepisów, ale kierowcy powinni być również zmotywowani do ich przestrzegania. Wymaga to, aby przepisy były zgodne z prawem: kontrole powinny być konieczne i proporcjonalne. Wymaga to również, aby przepisy były dobrze komunikowane i "proste".

ZASADA 2:

Zachęcanie ludzi do przestrzegania przepisów

Obywatele muszą rozumieć związek między ich zachowaniem a jakością środowiska miejskiego. Miasto może być przejrzyste w kwestii wykorzystania dochodów z mandatów/opłat - szczególnie w kontekście przeznaczania tych dochodów na realizację polityk publicznych lub na miejskie działania SUMP.

Zarządca parkingu może stworzyć pozytywną "atmosferę" wokół płacenia za parkowanie. Poprzez kampanie marketingowe można uświadomić konsumentom konieczność uregulowanego

parkowania. Właściwe płacenie za parkowanie może być wspierane przez programy lojalnościowe. Nie zdarza się to często, a - jeśli zostanie wdrożone - mogłoby być powiązane z przejściem na bardziej zrównoważone zachowania mobilnościowe. Nagrody mogą być tworzone poprzez bodźce cenowe i oferowanie alternatywnych rozwiązań dla podróżujących.

Lizbona i jej miękkie egzekwowanie

W przeszłości egzekwowanie przepisów dotyczących nielegalnego parkowania w Portugalii było bardzo źle postrzegane. Policja bardzo niechętnie egzekwowała wykroczenia parkingowe, co powodowało spadek przychodów z płatnych miejsc parkingowych. Zadanie egzekwowania przepisów przejęła prywatna firma. Obniżyła ona opłaty za niepłatne parkowanie, zlikwidowała niepopularne środki, takie jak klamry, a osoby seryjnie łamiące przepisy otrzymali wyższe grzywny.

Zmiany te zostały przyjęte z zadowoleniem, a nowy system otrzymuje ograniczoną liczbę skarg, co świadczy o jego sukcesie. Po wdrożeniu w 2005 r. przychody podwoiły się w ciągu niespełna trzech miesięcy.

ZASADA 3:
**Przestrzeganie w jak największym stopniu procedur
cywilno-administracyjnych**

Łamanie zasad regulowanego parkowania i płatnego parkowania w wyznaczonych do tego celu miejscach jest najlepiej egzekwowane, gdy nie jest to klasyfikowane jako przestępstwo. Procedury egzekwowania przepisów najlepiej jest prowadzić w oparciu o prawo cywilno-administracyjne, a nie prawo karne/penalne. W ten sposób zarządzanie parkowaniem może przynieść gminie dochody,

które mogą być wykorzystane do wspierania zrównoważonej mobilności!

Jest to oczywiście uzależnione od ustawodawstwa krajowego.

Kolejnym krokiem jest całkowite zniesienie karalności wykroczeń parkingowych, tak aby personel niepolicyjny mógł przeprowadzać cały proces egzekwowania przepisów. Główną zaletą tego rozwiązania jest to, że dochód z poprzednich mandatów jest teraz dochodem miasta, a nie państwa.

ZASADA 4:
Sankcje powinny być proporcjonalne

Działania podejmowane po zaobserwowaniu nieprzestrzegania przepisów powinny być wystarczającym środkiem odstraszającym, aby osiągnąć cel regulacji parkingowej (np. rotacja parkowania do dostępności 15% miejsc), ale powinny być również rozsądne i akceptowalne. Powinny one skłonić kierowcę do ponownego rozważenia własnego zachowania, a nie powodować dezaprobatę dla miasta i jego polityki. Jedną z rekomendacji mogłoby być wprowadzenie porównywalnych stawek mandatów za parkowanie i za niepłacenie za transport publiczny.

Należy unikać fizycznej ingerencji w pojazd. Praktyki takie jak odholowywanie lub nakładanie blokad na koła powinny mieć miejsce tylko wtedy, gdy istnieją względy bezpieczeństwa i ochrony lub poważna szansa na nieodzyskanie wysokich kwot przychodów z parkowania lub mandatów.

ZASADA 5:
**Procedury egzekwowania prawa powinny być
przejrzyste.**

Władze powinny zapewnić, aby kierowca był w stanie zrozumieć całą procedurę egzekwowania przepisów. Wraz z powiadomieniem o płatności powinien istnieć punkt kontaktowy, w którym można uzyskać dalsze informacje. Kamienie milowe w procedurze egzekwowania prawa powinny być publicznie dostępne. Można by opracować rozsądne podejście do postępowania w różnych językach, a odwołania od decyzji związanych

**O czym przekonuje
PARK4SUMP:**

Nawet jeśli system egzekwowania prawa istnieje na papierze, może on być tylko częściowo wdrożony, ponieważ zadanie to powierzono niewłaściwym pracownikom. Egzekwowanie przepisów jest często podzielone pomiędzy różne organizacje. Podczas gdy policja często zajmuje się wykroczeniami parkingowymi, podmioty miejskie lub prywatne kontrolują płatne parkowanie. Te ostatnie w większości przypadków działają skutecznie, ale policji często brakuje czasu i ma ważniejsze zadania do wykonania niż kontrolowanie naruszeń parkowania. Rozwiązaniem często stosowanym w tej sytuacji jest przekazanie odpowiedzialności za egzekwowanie przepisów przez policję podmiotom miejskim lub prywatnym. Podmioty te monitorują wszelkie wykroczenia parkingowe i przekazują je policji, która nakłada faktyczną grzywnę.

Sofia: odholowywanie samochodu.
© Robert Pressl

z egzekwowaniem powinny być możliwe przy minimalnych progach.

ZASADA 6: Sprawiedliwe i równe traktowanie różnych klientów parkingów

Poparcie społeczne dla polityki parkingowej może zostać zakwestionowane, jeśli nie jest możliwe egzekwowanie wszystkich kategorii pojazdów w podobny sposób. Należy przewidzieć sprawiedliwe i równe traktowanie różnych kategorii użytkowników (np. pojazdy zagraniczne, pojazdy logistyki transportu miejskiego i pojazdy usługowe, pojazdy z licencją korpusu dyplomatycznego ...).

Nie przeszkadza to w skoncentrowaniu wysiłków w zakresie egzekwowania przepisów na określonych obszarach (wysokie ciśnienie, niska zgodność, powiadomienia o końcu czasu parkowania za pośrednictwem systemów płatności cyfrowych) lub w określonych przypadkach użycia (np. miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych, krótkoterminowe parkingi i zatoki dostawcze).

ZASADA 7: Docień swoich egzekutorów

Egzekutorzy lub kontrolerzy parkowania są najsilniejszym ogniwem w procesie egzekwowania

przepisów. To oni nie tylko bezpośrednio stykają się z kierowcami, ale także podejmują codzienne decyzje praktyczne i operacyjne, aby egzekwowanie przepisów zakończyło się sukcesem. Powinni oni otrzymywać pełne wsparcie w wykonywaniu swojej pracy.

Ważne jest odpowiednie i regularne szkolenie kontrolerów, tak aby mogli oni pomagać ludziom w kwestiach parkowania i innych, a nie tylko wystawiać mandaty. Ważne są szkolenia językowe i umiejętności komunikacyjne. Zakres obowiązków kontrolerów może być rozszerzony poza parkowanie. Kontrolerzy parkowania mogą zaangażować się w działalność społeczną i stać się "oczami na ulicy" lub mogą skupić się na wspieraniu turystów. Stają się oni w efekcie ambasadorami miasta. Ich harmonogram powinien w tym przypadku przewidywać czas na podjęcie tych dodatkowych zadań.

Ważną rolę w tym wsparciu odgrywa technologia. Łatwe w użyciu i obsłudze kontrolery ręczne, łatwe do naśladowania drzewa decyzyjne wskazujące właściwe decyzje do podjęcia, otwarte linie komunikacyjne z zapleczem biurowym w celu wsparcia... To wszystko przyczynia się do dobrego samopoczucia zawodowego kontrolera.

Wielka Brytania / Norwegia: Zmiany w kierunku większego profesjonalizmu.

British Parking Association (BPA) jest liderem w opracowywaniu nowych kwalifikacji i szkoleń dla sektora parkowania na ulicy. W Wielkiej Brytanii w sektorze parkingowym pracuje około 80 000 osób, w tym 15 000 urzędników ds. egzekwowania przepisów (Civil Enforcement Officers). BPA wdrożyło system miękkiej akredytacji dla swoich członków, który wyznacza standardy szkoleniowe i kwalifikacje zawodowe dla tego sektora.

Miasto partnerskie PARK4SUMP, Trondheim, donosi, że ich sposób szkolenia personelu odpowiedzialnego za egzekwowanie przepisów skutkuje mniejszą liczbą dni chorobowych i mniejszą rotacją personelu. Więcej na ten temat w [raporcie wideo z Trondheim](#).

Samochód skanujący w Rotterdamie
© FGM / Harry Schiffer.

5. Narzędzia egzekucyjne

5.1 ELEMENTY PROJEKTU ULICY UMOŻLIWIAJĄCE EGZEKOWANIE PRZEPISÓW

Jak wspomniano w “Zasadzie 1: Projektuj systemy parkingowe, do których kierowcy mogą się łatwo dostosować”, projekt środowiska miejskiego podlegającego przepisom parkingowym przyczynia się do przestrzegania ich przez kierowców. Miasto powinno zainstalować jasne i ogólnie zrozumiałe oznakowanie, które wyznacza strefy regulowane i wyjaśnia obowiązujące przepisy uliczne. Miejsca parkingowe mogą być jasno opisane i odróżnić się od pozostałej przestrzeni publicznej, aby wskazać, gdzie można parkować. Można to zrobić na kilka sposobów, za pomocą oznaczenia kolorami farby lub przy użyciu różnych materiałów powierzchniowych. Może to nawet wskazywać na różne przypadki użycia miejsc parkingowych (np. miejsca dla osób niepełnosprawnych, logistyki, mieszkańców, miejsca shop&go).

5.2 BLOKOWANIE I HOLOWANIE

Obejma na koło, znana również jako kłamra koła lub kłamra parkingowa, jest urządzeniem, które zostało zaprojektowane w celu zapobiegania przemieszczaniu pojazdów silnikowych. W swojej najczęstszej formie składa się z obejmy, którą nakłada się koło pojazdu, zaprojektowane tak, by zapobiec usunięciu zarówno kłamry, jak i koła. Blokowanie pojazdów jest stosowane w niektórych obszarach, ale jest kontrowersyjne. To samo dotyczy usuwania pojazdów: władze lokalne często mają prawo odholować pojazdy porzucone lub nielegalnie zaparkowane na drodze publicznej.

Pojazdy są odholowywane do centralnego miejsca, gdzie należy uiścić znaczną opłatę za ich wydanie (w połączeniu z kosztami holowania).

5.3 CYFROWE EGZEKOWANIE PRZEPISÓW DOTYCZĄCYCH PARKOWANIA

Miasta mogą wdrażać tylko te procedury i technologie egzekwowania przepisów, które są wymagane/ dozwolone w ustawodawstwie krajowym.

W większości przypadków istnieje cyfrowy element egzekwowania przepisów dotyczących parkowania, nawet jeśli jest to prosta baza danych rejestrująca mandaty. Chociaż technologie te są dojrzałe, kwestie regulacyjne mogą utrudniać ich skuteczne wprowadzenie. Te kwestie regulacyjne mogą przybierać różne formy: konieczność podwójnego osobistego sprawdzania wykroczeń parkingowych rozpoznanych cyfrowo, trudności w dostępie do krajowego rejestru tablic rejestracyjnych ze względu na ochronę danych itp.

Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych (RODO): uważaj!

Zarówno w przypadku procesów cyfrowych, jak i osobistych: prywatność danych jest kluczowa i obowiązuje RODO. Miasto powinno opracować procedury zgodne z RODO i jest również odpowiedzialne za zgodność z RODO swoich kontrahentów. Miasto powinno ogłosić swoją politykę ochrony danych i wyznaczyć administratora ochrony danych. Informacje o kierowcach spełniających wymagania powinny zostać usunięte z systemu, chyba że zdecydują się oni na system oparty na koncie.

Narzędzia cyfrowe mogą być stosowane na różnych etapach procesu egzekwowania przepisów dotyczących parkowania:

Wykrywanie pojazdów:

- Losowe i inteligentne kierowanie kontrolerów: sprawiedliwe i skuteczne egzekwowanie przepisów opiera się częściowo na urządzeniach, które kierują funkcjonariuszy służb parkingowych na losowe trasy, ale także przekierowują kontrolerów do miejsc, w których spodziewana jest niska zgodność z przepisami dotyczącymi płatności. Na bardziej zaawansowanym etapie w grę może wchodzić również automatyczne wykrywanie przez samochody skanujące i roboty.
- Zautomatyzowane rozpoznawanie tablic rejestracyjnych (ANPR): kamery mogą być zamontowane na samochodach lub motorowerach skanujących.
- Wykrywanie zajętości miejsc parkingowych w czasie rzeczywistym: oprócz istniejących danych o garażach poza ulicami, coraz więcej informacji o miejscach parkingowych na ulicach jest wykrywanych przez czujniki i kamery. Pozwala to na lepsze wyznaczanie tras, a także analizę zajętości miejsc. Wymaga to jednak dokładnych map GIS istniejących miejsc parkingowych w mieście, w tym częstych aktualizacji (np. w przypadku tymczasowej zmiany przepisów).

Wykrywanie niezgodności

- Urządzenia ręczne do sprawdzania praw do parkowania. Mogą one być wyposażone w kamery, geolokalizatory i drukarki.
- Cyfrowe repozytorium praw parkingowych: większość cyfrowych systemów parkingowych opiera się na cyfrowym repozytorium (serwerze), w którym przechowywane są prawa parkingowe przypisane do pojazdów (poprzez tablice rejestracyjne). Prawa te mogą być tymczasowe (za opłatą) lub stałe (parking dla mieszkańców, parking dla osób niepełnosprawnych). Są one zawsze oparte na lokalizacji (np. prawo do parkowania jako mieszkaniec byłoby ograniczone do Twojej okolicy), ale lokalizacje mogą się różnić pod względem wielkości (ulica, strefa, całe miasto). Ta baza danych jest punktem odniesienia dla egzekwowania przepisów i będzie funkcjonować jako centrum danych dla zarządzania parkowaniem.
- Krajowa baza danych zarejestrowanych pojazdów

- Umowy dwustronne między miastami, między państwami.

Działania w przypadku nieprzestrzegania przepisów: grzywny i opłaty

- Bezprzewodowe wydawanie poleceń zapłaty
- Odwołanie online

Narzędzia cyfrowe mogą być połączone w miejski pulpit parkingowy: kilku graczy rynkowych oferuje pulpity, które agregują informacje generowane przez

Holenderski krajowy rejestr parkingowy

Cyfrowo przechowywane dane holenderskiego Krajowego Rejestru Parkingowego są kluczowym atutem dla sprawnego egzekwowania przepisów dotyczących parkowania. Tablice rejestracyjne zaparkowanych samochodów mogą być weryfikowane w czasie rzeczywistym za pomocą samochodów skanujących. Tablica rejestracyjna jest porównywana z krajowym rejestrem praw do parkowania, które są przechowywane w rejestrze parkowania i mają postać opłat lub zezwoleń. Takie podejście znacznie zwiększyło gotowość do płacenia.

Miasto partnerskie Park4SUMP, Rotterdam, oferuje doskonały przykład cyfrowego egzekwowania prawa do parkowania. [Obejrzyjcie ten film.](#)

W pełni cyfrowy proces egzekucyjny	Podejście osobiste
<p>Potencjał egzekwowania większej ilości parkowania.</p> <p>Sprawiedliwość systemu wzrasta wraz z większą liczbą egzekwowanych mandatów za parkowanie.</p> <p>Po początkowej inwestycji, koszt krańcowy dodatkowego egzekwowania jest niski. Ten przyrost wydajności można rozdysponować gdzie indziej.</p> <p>Egzekutorom się to podoba, ich status zawodowy wzrasta.</p> <p>Parkowanie staje się częścią ogólnego przejścia w kierunku e-rządzenia.</p>	<p>Przepisy krajowe nie zezwalają na automatyczne rozpoznawanie tablic rejestracyjnych (ANPR).</p> <p>Brak kultury cyfrowej i infrastruktury cyfrowej w mieście.</p> <p>Brak scentralizowanego i łatwego dostępu do rejestru tablic rejestracyjnych.</p> <p>Cyfryzacja może być zbyt dużym projektem dla małej jednostki zajmującej się egzekwowaniem przepisów dotyczących parkowania.</p> <p>Umożliwia "egzekwowanie prawa przez społeczność" - oczy na ulicy i dodatkowe zadania, takie jak udzielanie informacji turystom.</p> <p>Bardziej pracochłonne, praca dla ludzi.</p>

Powody, dla których warto stosować cyfrowe lub osobiste podejście do egzekwowania przepisów dotyczących parkowania

wyżej wymienione narzędzia cyfrowe, zbierając dane z różnych źródeł, integrując je i analizując: obłożenie, zysk finansowy itp. są dostępne na pierwszy rzut oka.

Narzędzia cyfrowe mogą być również wykorzystywane do kilku celów. Takie "podwójne zastosowanie" może zaoszczędzić koszty, ale ma też swoje ograniczenia prawne. Cyfrowe narzędzia egzekwowania prawa mogą być wykorzystywane do innych (przestępczych) wykroczeń: Automatyczne rozpoznawanie tablic rejestracyjnych (ANPR) może być wykorzystywane do kontroli skradzionych lub nieubezpieczonych pojazdów.

5.4 WYKORZYSTANIE DANYCH DOTYCZĄCYCH EGZEKOWANIA PRAWA DO INFORMOWANIA O DECYZJACH POLITYCZNYCH

Cyfrowe i osobiste procesy egzekwowania przepisów generują interesujące informacje na

temat funkcjonowania miast. Inteligentne służby odpowiedzialne za egzekwowanie przepisów parkingowych i wydziały mobilności będą w najlepszy sposób wykorzystywać te dane do informowania o swoich działaniach i strategiach (np. SUMP).

Odnosi się to również do zasady parkingowej PARK4SUMP 23 - poczekaj, aby zaobserwować rzeczywisty popyt, zanim zaczniesz budować, aby sprostać przewidywanemu popytowi. Zagregowane dane dotyczące egzekwowania przepisów pomagają odwzorować rzeczywisty popyt i presję parkingową. Dostarczają one również informacji na temat stawek płatności, automatów biletowych, które generują najwięcej / najmniej pobrań, niedziałających automatów biletowych, ulic z największą lub najmniejszą liczbą wykroczeń parkingowych.

Informacje te mogą ukierunkować działania w zakresie utrzymania i kontroli. Zepsute automaty biletowe, zdewastowane oznakowanie itp. mogą być szybciej naprawione, jeśli informacje są przekazywane w sposób zorganizowany.

² CIVITAS Park4SUMP, "Good reasons and principles for Parking Management", dostępne na: https://park4sump.eu/sites/default/files/2020-07/PARK4SUMP_good%20reasons_and_principles_4_parking_management_final_36_web_EN.pdf

Srebrny samochód zaparkowany w pobliżu nielegalnie zaparkowanych samochodów na chodniku.
© shutterstock.com

6. Szczegółowe kwestie związane z egzekwowaniem przepisów

6.1 NIEUCZCIWE POSŁUGIWANIE SIĘ EUROPEJSKĄ KARTĄ PARKINGOWĄ DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Kluczowe znaczenie dla strategii egzekwowania przepisów ma powszechne zrozumienie praw osób niepełnosprawnych w zakresie parkowania. Istnieje znormalizowany wzór karty parkingowej dla osób niepełnosprawnych, który jest uznawany we wszystkich krajach UE. Ta karta parkingowa umożliwia osobie niepełnosprawnej, która jest uprawniona do korzystania z niektórych obiektów parkingowych w państwie członkowskim UE, w którym mieszka, łatwiejsze poruszanie się po terytorium innego państwa UE i korzystanie ze wszystkich obiektów parkingowych przyznanych osobom niepełnosprawnym w tym państwie UE.

Niniejsze zalecenie przewiduje standaryzację układu kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych i ich uznawanie przez państwa UE, aby ułatwić takim osobom swobodne poruszanie się samochodem. Załącznik zatytułowany "Przepisy dotyczące wspólnotowego wzoru karty parkingowej dla osób niepełnosprawnych" zawiera bardzo szczegółowe przepisy dotyczące wyglądu standardowej europejskiej karty, określa jej wysokość, szerokość, kolor, materiał (powlekana plastikiem), zawartość oraz sposób i miejsce umieszczenia informacji charakterystycznych dla krajów UE. Kraje UE pozostają odpowiedzialne za wydawanie karty

W tym zakresie kraje UE stosują własną definicję niepełnosprawności i określają procedury przyznawania karty. Celem zalecenia nie jest zmiana sposobu, w jaki karta parkingowa dla osób niepełnosprawnych jest wdrażana na poziomie krajowym. Niemniej jednak wymiar europejski ma

znaczący wpływ na swobodę przemieszczania się i niezależne życie niepełnosprawnych obywateli UE. Wiele państw członkowskich dodało elementy, których nie przewidziano w zaleceniu: papier zabezpieczony przed kopiowaniem; hologram; kod kreskowy lub kod QR; tag NFC do bezprzewodowego wykrywania karty.

Należy zauważyć, że wraz ze wzrostem korzyści płynących z karty parkingowej wzrasta tendencja do oszustw polegających na nielegalnym fałszowaniu takich kart lub handlu nimi. Harmonizacja kart

Operacja "Enable" („Umożliwienie”).

Policja dublińska rozpoczęła "operację enable" w 2017 r. w celu monitorowania wykorzystania zatok dla niepełnosprawnych i pozwoleń na parkowanie. Zezwolenia, które są wykorzystywane w sposób oszukańczy, są konfiskowane i zwracane emitentowi. Przetępcy są ścigani sądownie. Operacja była wspierana przez internetową kampanię w mediach społecznościowych, z obecnością w telewizji i radiu. Kampania została powtórzona poza Dublinem.

³ Model wspólnotowy został wprowadzony na mocy Zalecenia Rady 98/376/WE.

doprowadziła do ich znacznego uproszczenia, co umożliwia ich łatwiejsze podrabianie. Dlatego należy rozważyć wprowadzenie dodatkowych zabezpieczeń, aby zapobiec podrabianiu i fałszowaniu kart.

Oszustwa związane z kartami parkingowymi dla osób niepełnosprawnych dzielą się na trzy główne rodzaje:

1. Posługiwanie się kartą przez osoby inne niż jej posiadacz: często są to członkowie rodziny lub opiekunowie posiadacza;
2. Posługiwanie się kartą osoby zmarłej; członkowie rodziny nie oddają karty po śmierci posiadacza;
3. Korzystanie z duplikatów: posiadacze karty lub osoby działające w ich imieniu składają wnioski o wydanie duplikatu karty, posiadając jednocześnie oryginał (praktyka zabroniona).

6.2 NOWE WYZWANIA

Od egzekwowania przepisów parkingowych do zarządzania przestrzenią publiczną

W miastach takich jak Barcelona, służby odpowiedzialne za egzekwowanie przepisów dotyczących parkowania zaczęły kontrolować pasy dla autobusów, przystanki autobusowe, przejścia dla pieszych, podwójne parkowanie oraz miejsca załadunku i rozładunku, aby poprawić płynność ruchu/bezpieczeństwo. Ich obowiązki mogą również obejmować monitorowanie i raportowanie stanu wszystkich elementów krajobrazu miejskiego, za które odpowiada samorząd, w tym urządzeń technicznych (schody ruchome i windy, fontanny, sygnalizacja świetlna i świetlne, meble uliczne (pojemniki i kosze), a także zieleń miejska.

Odpowiednie wykorzystanie miejsc parkingowych z infrastrukturą do ładowania akumulatorów elektrycznych

Nowe funkcje ulicznych miejsc parkingowych, takie jak dostęp do infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych, zwiększają wyzwanie związane z egzekwowaniem przepisów. Jeśli określone miejsca

są zarezerwowane dla pojazdów elektrycznych, czy kontroler może sprawdzić, czy pojazd jest elektryczny i czy się łączy (nawet z podłączonymi kablami)?

Egzekwowanie parkowania rowerów

Miasto Leuven (Belgia) aktywnie zarządza parkowaniem rowerów na ulicach, gdzie napotyka na duże ilości rowerów. Niektóre ulice mają namalowane strefy parkowania rowerów, gdzie można zaparkować rower na krótki okres czasu. Jako główne narzędzie egzekwowania prawa, policja może usuwać rowery, które są następnie przewożone do centralnego magazynu, gdzie można je odebrać. Może to mieć miejsce w przypadku stałego ograniczenia parkowania dla rowerów, tymczasowego ograniczenia na czas określonych wydarzeń, gdy rower jest oznakowany i jest unieruchomiony przez 3 tygodnie, lub gdy rower blokuje dostęp.

Egzekwowanie przepisów dotyczących parkowania w budynkach

Normy parkingowe to przepisy budowlane, które określają, ile miejsca parkingowego powinny zapewnić nowe budynki. Region Brukseli stosuje z mocą wsteczną swoje normy parkingowe dla budynków, w których zatrudnieni są ludzie, do istniejących zasobów budowlanych. Polityka ta jest realizowana poprzez pozwolenia środowiskowe, które pracodawcy muszą uzyskać, aby móc prowadzić swoją działalność. W procesie raportowania środowiskowego należy podać liczbę miejsc parkingowych na miejscu.

Nadwyżka miejsc parkingowych w stosunku do ustalonych standardów musi być stopniowo usuwana, w przeciwnym razie firmy są karane/podatkowane. Zaletą tej polityki jest to, że nie ma przewagi konkurencyjnej w opóźnianiu renowacji budynków lub wynajmowaniu budynków, które nie spełniają aktualnych standardów. Regionalne Służby Ochrony Środowiska w Brukseli sprawdzają coroczne deklaracje dotyczące pojemności parkingów dostępnych w miejscach pracy.

Samochód parkuje nielegalnie na chodniku.
© shutterstock.com

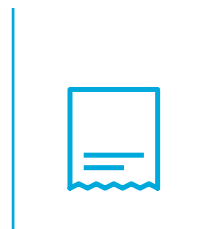
Egzekwowanie prawa w stosunku do twórców złośliwych aplikacji

Nie tylko kierowcy mogą naruszać przepisy dotyczące parkowania. Również dostawcy aplikacji mogą utrudniać realizację lokalnych polityk i przepisów. Wątpliwe praktyki, takie jak prywatny handel

przestrzenią publiczną lub odsprzedaż prywatnych miejsc parkingowych bez przestrzegania lokalnych lub ogólnych przepisów bezpieczeństwa, nie mogą być tolerowane. W tym przypadku egzekwowanie przepisów przybiera rolę ścigania sądowego.

Holandia: zakaz używania aplikacji parkingowej “Parkeerwekker”

W lutym 2021 r. holenderski sąd zakazał używania aplikacji “Parkeerwekker” (“budzik parkingowy”). Aplikacja ta informuje kierowców, którzy nie zapłacili za parkowanie, o zbliżających się samochodach skanujących. Orzeczenie opiera się na fakcie, że aplikacja zachęca użytkowników do “czynienia zła”. Miasto Amsterdam wystąpiło do sądu po tym, jak początkowe kontakty między miastem Amsterdam a twórcą aplikacji nie przyniosły oczekiwanego rezultatu. Aplikacja opierała się na pozyskiwaniu danych z kamerek od użytkowników - w ten sposób mapując ruch samochodów skanujących. Sąd orzekł, że interes publiczny w tym przypadku przeważa nad interesem komercyjnym.

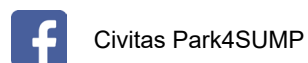
7. Wykaz źródeł

1. Park4SUMP (2020), Dobre powody i zasady dla zarządzania parkowaniem. Dostępne pod adresem; <https://park4sump.eu/resources-tools/publications>
2. Polis Parking Paper 2012, Przepływ? Destynajca! W kierunku znormalizowanych rozwiązań dla parkowania w mieście
3. Polis Parking Paper 2013, Jak możemy osiągnąć sukces w parkowaniu na ulicach?
4. Polis Parking Paper 2018, Lokalne możliwości dla parkowania cyfrowego
5. Polis Parking Paper 2019, Parkowanie i rozwój miejski
6. Park4SUMP Filmy na temat egzekwowania przepisów. Dostępne pod adresem: <https://park4sump.eu/index.php/resources-tools/videos>
7. www.europeanparking.eu/en/awards/ z cennymi informacjami na temat systemów parkowania na ulicach i ich aspektów związanych z egzekwowaniem przepisów

www.Park4SUMP.eu

Wyłącną odpowiedzialnoœæ za treœæ niniejszej publikacji ponosz¹ jej autorzy. Nie musi ona odzwierciedlaæ opinii Unii Europejskiej. Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialnoœæ za jakiegokolwiek wykorzystanie informacji zawartych w niniejszej publikacji. Wszystkie zdjêcia zosta³y dostarczone przez odpowiednich partnerów (o ile nie zaznaczono inaczej) i s¹ dopuszczone do reprodukcji w niniejszej publikacji.

THE CIVITAS INITIATIVE
IS CO-FINANCED BY THE
EUROPEAN UNION

Park4SUMP jest projektem realizowanym w ramach Inicjatywy CIVITAS. Wiêcej na - civitas.eu

Projekt ten otrzyma³ dofinansowanie z programu Unii Europejskiej Horyzont 2020 w ramach programu badañ i innowacji na podstawie umowy grantowej nr 769072.